

Мр НАТАША СТОЈАНОВИЋ

КРВНИ СРОДНИЦИ ОСТАВИОЦА
КАО НАСЛЕДНИЦИ ПРВОГ
ЗАКОНСКОГ РЕДА

3

ЦЕНТРУ ЗА
ПУБЛИКАЦИЈЕ

Апстракт

У раду се разматра правни положај потомака оставиоца као могућих законских наследника у нашем праву. Посебна пажња се посвећује специјалној подели наслеђа у првом законском наследном реду. Аутор, у циљу што већег приближавања социјалном

реалитету, предлаже одређене корекције у постојећој законској регулативи првог интестатског наследног реда. Оне би имале за основу материјалне и личне прилике универзалних правних следбеника који *in concreto* наслеђују.

Кључне речи: крвно сродство, потомци, законско наслеђивање.

Мр НАТАША СТОЈАНОВИЋ

КРВНИ СРОДНИЦИ ОСТАВИОЦА КАО НАСЛЕДНИЦИ ПРВОГ ЗАКОНСКОГ НАСЛЕДНОГ РЕДА

Liberos cuique ac propinquos suos,
natura carissimos esse voluit.
Tacitus¹

1. Укратко о утицају крвног сродства са оставиоцем на законско наслеђивање

Крвно сродство са оставиоцем је током правне историје имало пресудну улогу у конструкцији законског наслеђивања. Крвним сродством означавамо везу између два или више лица која проистичу једно од другог или воде порекло од заједничког претка, а настаје рођењем у браку или ван брака. Отуда и две врсте крвног сродства, брачно и ванбрачно. Брачно сродство је у минулим временима имало приоритет у односу на ванбрачно сродство. И данас, у појединим правним системима у свету постоје разлике у наследноправном положају брачних и ванбрачних сродника². У нашем праву те разлике су изbrisане.

Сродство по рођењу је стуб-носач законског наслеђивања, али и неки други облици веза са оставиоцем имају значајну улогу у његовом креирању. Реч је о грађанском сродству и брачној вези са оставиоцем. Отуда се круг законских наследника не подудара са кругом оставиочевих крвних сродника. Са једне стране, круг законских наследника је шири јер се поред крвних сродника законским наследницима сматрају и нека

* Асистент Правног Факултета у Нишу.

¹ Природа је одредила да су свакоме деца и блиски сродници најдражи. Наведено према: Д. Стојчевић - А. Ромац, *Dicta et regulae iuris*, Београд, 1989, с. 264.

² Детаљно о томе видети нпр. код: Б. Благојевић - О. Антић, *Наследно право*, Београд, 1991, с. 145-148; В. Ђорђевић, *Наследно право*, Ниш, 1997, с. 108-110.

друга лица која нису у крвносродничком односу са оставиоцем. Са друге стране, круг законских наследника је ужи јер, по правилу, нису сви крвни сродници оставиоца и законски наследници.

Наследноправни прописи Републике Србије и Републике Црне Горе³ за полазну основу у креирању законског наслеђивања узимају парентеларно-линеарни систем груписања крвних сродника⁴. Дакле, по угледу на овај облик парентеларног система⁵ врши се распоред крвних сродника у интестатске наследне редове. Између законских наследних редова постоји одређена хијерархија. У оквиру законских наследних редова, такође, постоји одређени редослед позивања на наслеђе. Наследници ближег степена сродства искључују из наслеђа наследнике даљег степена сродства. Принцип искључивости у позивању на наслеђе универзалних правних следбеника ближег степена сродства не егзистира самостално, већ се комбинује са начелом представљања и начелом прираштаја. Начело представљања (у теорији познато и као право представљања, односно *ius representationis*) овлашћује потомке наследника који не може или не жели да наслеђује, да ступе у његов наследноправни положај по утврђеном редоследу. Начело прираштаја (у теорији познато и као право прираштаја, односно *ius accrescendi*) овлашћује наследнике који су истог степена сродства односно ранга са наследником који не може или не жели да наслеђује, а нема потомство да им припадне одговарајућа квота његовог наследног дела.

Полазећи од значаја и интензитета сродничких односа који постоје између оставиоца и одређене групе крвних сродника, приоритет у наслеђивању припада потомцима оставиоца. Уколико нема оставичевих десцендената, на наслеђе се позивају родитељи оставиоца и њихово потомство. Затим, следе деде и бабе оставиоца са својим потомством. Ту се завршава позивање на наслеђе крвних сродника оставиоца по ЗНЦГ. ЗНС⁶ проширије круг крвних сродника као могућих законских наследника признајући право наслеђа и осталим прецима оставиоца.

Нови ЗНС, поред наведене новине, уноси и одређене промене у наследноправни положај крвних сродника првог законског наследног реда. Окосницу наших истраживања чине управо та нова решења, али ће у раду бити анализирани и остали аспекти позиције потомака оставиоца као могућих законских наследника по законима о наслеђивању Републике Србије и Републике Црне Горе.

³ За Републику Србију то је Закон о наслеђивању од 31.10.1995. године ("Сл. гласник РС", бр. 46/95, у даљем тексту ЗНС), а за Републику Црну Гору то је Закон о наслеђивању од 29.12.1975. године ("Сл. лист СРЦГ", бр. 4/76, 10/76, 22/78, 34/86, у даљем тексту ЗНЦГ).

⁴ О могућим начинима распореда крвних сродника као законских наследника видети нпр. код: О. Антић, *Систем групне расподеле сродника као законских наследника*, Анали Правног факултета у Београду, бр. 3-4/94, с. 298-309; В. Ђорђевић, оп. cit., с. 114-123.

⁵ Треба имати у виду да по ЗНС парентеларно-линеарни систем груписања крвних сродника доживљава преобрежај у парентеларно-градуелни систем почев од четвртог законског наследног реда. При томе, парентеларно-градуелни систем не примењује се у пуном обиму, већ је ограничен само на родонаочелнике одређеног законског наследног реда.

⁶ ЗНС од 30.12.1974. године ("Сл. гласник СРС", бр. 52/74, 1/80, 25/82, 48/88) је предвиђао само три законска наследна реда са ограничењем права представљања у трећем законском наследном реду на првостепене потомке деде и бабе (чл. 18.).

2. Редовна подела наслеђа у првом законском наследном реду

Први законски наследни ред чине потомци оставиоца и његов супружник (чл. 9.ст.1. ЗНС и чл. 10. ЗНЦГ)⁷. Под потомцима треба разумети сва она лица која директно или индиректно проистичу од оставиоца. При томе, нема значаја да ли су она рођена у браку или ван брака. Са биолошким потомцима оставиоца у наследнopravnom положају су изједначенi и грађански потомци како из потпуног усвојења (*adoptio plena*), тако и непотпуног усвојења (*adoptio minus plena*), под условом да код непотпуног облика адопције право наслеђа адоптата није уговором о усвојењу искључено или ограничено у одређеном правцу. Сваки од првостепених потомака, који се и иначе први позивају на наслеђе, заједно са својим десцедентима *in infinitum* образује тзв. линију. Он је истовремено и носилац линије. Линија се рачва, зависно од осталих потомака оставиоца на подлиније, гране подлиније и огранке подлиније.

Интестатски наследници првог законског наследног реда увек добијају део заоставштине у својину. Право доживотног уживања на заоставштини (или њеном делу) не предвиђа се као законска могућност ни под каквим условима. Приоритет у наслеђивању припада потомцима који су најближег степена сродства са оставиоцем и брачном другом. Дакле, дјеца оставиоца, адоптати и супружник деле заоставштину на једнаке делове. Величина наследних делова наведених субјеката је у обратнујој сразмери са њиховим бројем.

Ако неки од првостепених потомака оставиоца не може или не жели да буде универзални правни спредбеник, на наслеђе се позивају применом права представљања остали потомци оставиоца по утврђеном редоследу. Прво ће то бити унуци, затим праунуци, чукунунуци оставиоца и тако редом све док постоји иједан потомак било ког степена сродства. Исто правило важи и за грађанске сроднике у правој нисходној линији. Потомци супружника који нису истовремено и оставиочеви потомци не могу се позивати на наслеђе применом *ius representationis*. Уколико је немогуће применити право представљања долази до примене права прираштаја. Између ова два права није допуштена инверзија.

Уколико оставилац нема брачног друга целокупна заоставштина по утврђеном реду припада потомцима оставиоца. Ако, пак, оставилац нема потомство (како биолошко, тако и грађанско) или нико од потомака не може или не жели да наслеђује, оставиочев супружник аутоматски преплази у други законски наследни ред и конкурише на наслеђе са родитељима оставиоца и њиховим потомством. У правној литератури има мишљења да у случају одрицања од наслеђа потомака брачни друг остаје наследник првог законског наследног реда⁸. Мишљења смо да би супружник оставиоца могао да наследи сам у првом интестатском наследном реду једино ако би се у његову корист одрекли наслеђа оставиочеви потомци⁹.

⁷ ЗНЦГ, додуше, само одређује "дјецу" као законске наследнице првог наследног реда, али се на основу садржине чл. 11 истог Закона јасно може видети да законодавац Републике Црне Горе има на уму све потомке оставиоца *in infinitum*.

⁸ И. Бабић, *Коментар Закона о наслеђивању Републике Србије* и *Закон о наслеђивању Републике Црне Горе* с објашњењима, Београд, 1996, с. 16; С. Вуковић, *Коментар Закона о наслеђивању* и *Закона о ванпарничном поступку*, Београд, 1997, с. 44.

⁹ Тако и О. Антић - З. Балиновац, *Коментар Закона о наслеђивању*, Београд, 1996, с. 135.

3. Специјална подела наслеђа у првом законском наследном реду

a) Повећање наследног дела деце оставиоца

Важећи наследноправни прописи Републике Србије (чл. 9.ст.2. ЗНС) и Републике Црне Горе (чл. 21. ЗНЦГ) предвиђају у циљу заштите имовинских интереса првостепених потомака оставиоца могућност повећања њиховог наследног дела.

Повећање наследног дела оставиочеве деце почива на претпоставци да је брачни друг, по правилу, довољно материјално обезбеђен, јер му поред наслеђивања дела заоставштине у својину, припада и право на издвајање предмета домаћинства и право да захтева деобу брачне тековине.

Наследни део деце може бити повећан уз кумулативно испуњење одређених услова. Први, и заправо, услов од пресудног значаја за промену величине наследних делова наследника првог законског наследног реда који in concreto наслеђују јесте постојање првостепених десцедената оставиоца (једног или више) којима надживели супружник није један од родитеља. Реч је, dakле, о оставиочевом детету из претходног брака или ванбрачне заједнице, а има оправдања да то буде и усвојеник како из потпуног, тако и непотпуног облика адопције коме брачни друг оставиоца није један од грађанских родитеља, под условом да адоптату из непотпуног усвојења право наслеђа није уговором о усвојењу искључено или ограничено¹⁰.

Иако се за смањење наследног дела супружника захтева постојање деце оставиоца којима он није родитељ, а због којих је у крајњој линији и унето овакво решење у законски текст, промена у величини наследног дела брачног друга иде у корист свих првостепених потомака оставиоца. Остали десцеденти оставиоца се не помињу. По логици ствари произилази да уколико дете оставиоца коме је надживели супружник очух или маћеха не може или не жели да наслеђује, његови потомци не би имали право на повећање наследног дела, осим ако не постоји још које дете из претходног брака или ванбрачне заједнице које би му омогућило да путем права представљања свог асцедента добије повећани део наследства.

Други услов, кад је реч о промени величине наследних делова интестатских наследника првог наследног реда, везује се за имовинске прилике надживелог супружника. Наиме, захтева се да брачни друг оставиоца има имовину која је по вредности већа од оног дела заоставштине који би добио конкуришући на наслеђе са децом оставиоца. За колико мора бити већа имовина супружника (његова посебна имовина и део заједничке имовине стицане током брачне заједнице) у односу на његов наследни део Закон не прецизира.

¹⁰ ЗНС у круг овлашћених лица којима може бити повећан наследни део убраја само биолошке првостепене потомке. Међутим, законска стилизација чл. 34. и чл. 35. која иде у прилог изједначења наследноправног положаја грађанских сродника и крвних сродника у правој исходној линији потврђује да би адоптатима могло бити признато исто право. За разлику од ЗНС, ЗНЦГ (чл. 21.) прецизира да се уз испуњење предвиђених услова и усвојенику може повећати наследни део.

Трећи услов предвиђен само ЗНС уноси ред и извесност у погледу промене величине наследних делова у првом законском наследном реду. Законодавац Републике Србије, наиме, одређује да је смањење наследног дела супружника у корист оставиочевих првостепених десецдената могуће ако суд оцењујући околности конкретног случаја нађе да је то оправдано. Дакле, на суду је да узимајући у обзир разлоге *pro et contra* (узраст деце, имовинске прилике деце и преживелог супружника, њихову способност за привређивање, вредност заоставштине итд.) утврди да ли има места повећању наследног дела деце оставиоца.

За разлику од ЗНЦГ који надлежном суду додељује чисто рачунску функцију јер он мора аутоматски смањити наследни део супружника уколико су испуњена два напред наведена услова, ЗНС ставља суд у креативну позицију омогућујући да на основу брижљивог испитивања стања ствари у конкретној животној ситуацији одлучи да ли је оправдано повећати наследни део деце или не.

Повећани степен креативности судова у Републици Србији пружа и решење законодавца да надлежни суд може повећати наследни део деце до два пута. ЗНЦГ само предвиђа повећање наследног дела деце за два пута.

У циљу олакшања рада оставинских судова предлажемо да се за случај потребе примене одредбе чл. 9.ст.2. ЗНС могу користити следеће формуле:

$$S = \frac{1}{x \cdot k + 1} \quad d = s \cdot k$$

Из прве формуле одређује се наследни део супружника после извршеног смањења, а из друге наследни део деце после спроведеног повећања. При томе, *s* означава наследни део супружника после промене у величини његовог наследног дела, бројем *k* означавамо наследни део супружника пре смањења, *x* означава број деце, *d* је кофицијент увећања наследног дела, а *d* означава наследни део дјетета после извршеног повећања.

ЗНС (чл. 9.ст.2.) и ЗНЦГ (чл. 21.) не одређује јасно да ли о повећању наследног дела оставиочевих првостепених потомака суд води рачуна по службеној дужности или на захтев овлашћених лица. Стилски склоп поменутих одредби отвара простор за различита тумачења. У правној литератури, стoga, наилазимо на схватање да је промена величине наследних делова интестатских наследника првог наследног реда могућа само ако неко од пасторака надживелог супружника то захтева, с обзиром на то да имовинске прилике брачног друга, по правилу, нису познате суду¹¹. Има и мишљења да пасторак брачног друга оставиоца, у начелу, мора поставити одговарајући захтев и да је суд дужан, с обзиром на постојећу законску формулацију да га упозори на његова права. Изузетно, суд би ех officio водио рачуна о смањењу наследног дела супружника ако постоје малолетна деца оставиоца којима брачни друг није један од родитеља¹². Поједини теоретичари сматрају да је надлежни суд дужан да поучи пасторке супружника оставиоца о правима која им припадају на основу закона, али да они морају у циљу реализације својих права да поставе захтев одговарајуће садржине, а да уколико има и малолетних пасторака, о томе мора бити обавештен и орган старатељства ради потпуне заштите њихових интереса¹³. Мишљења смо да до повећања наследног дела деце

¹¹ И. Бабић, оп. cit., с. 16; В. Тодоровић - Р. Кулић, *Наследно право и ванпарнични поступак у пракси*, Београд, 1996, с. 42; С. Вуковић, оп. cit., с. 43; В. Ђорђевић - С. Сворџан, *Наследно право*, Краљево, 1997, с. 158. Други поменути аутор прихвати изложено схватање.

¹² О. Антић - З. Балиновац, оп. cit., с. 132.

оставиоца може доћи искључиво на захтев првостепеног потомка оставиоца коме супружник оставиоца није родитељ. Ако је реч о деци оставиоца која су под посебном заштитом закона јер су малолетна или су пунолетна, али неспособна да се сама брину о својим правима и интересима, на суду је да њихове законске заступнике упозори на права која им припадају на основу чл. 9.ст.2. ЗНС, односно чл. 21. ЗНЦГ¹⁴.

Захтев за повећање наследног дела пасторци супружника оставиоца могу истаћи у поступку за расправљање заоставштине све до правноснажности решења о наслеђивању. Касније то не могу јер су везани садржином решења о наслеђивању. По правилу, о захтеву одлучује оставински суд. Ако међу наследницима постоји спор чињеничне природе (нпр. наследници се споре око вредности имовине надживелог супружника), онда ће они бити упућени на парницу¹⁵. После правноснажности решења о наслеђивању захтев за повећање наследног дела пасторак може поставити у парничци само ако постоје услови за понављање оставинског поступка по правилима парничног поступка или ако оставиочево дете коме супружник оставиоца није један од родитеља, није учествовало у поступку за расправљање заоставштине.

6) Правне последице повећања наследног дела деце оставиоца

Уколико дође до повећања наследног дела деце оставиоца сматра се да су они и тај део заоставштине добили у време отварања наслеђа (ex tunc).

Повећање наследног дела првостепених десцедената оставиоца, дакле, има за последицу њихово повећано учешће у правима и обавезама које чине заоставштину. На пољу одговорности за оставиочеве дугове долази до промене у обиму одговорности на релацији супружник дјела оставиоца. Деца сразмерно повећању наследног дела одговарају у већем обиму за дугове оставиоца, насупрот супружнику чија се одговорност у том обиму смањује. Исту судбину доживеће и испоруке (легати) и налози којим је оптерећен брачни друг. Смањење наследног дела супружника оставиоца, по правилу, повлачи и веће оптерећење дјела оставиоца за испуњење испорука и налога. Ово важи само ако није реч о испорукама и налозима који су лично теретили супружника. Он ће тада бити обавезан да их испуни само у обиму у ком се не врећа право на нужни део (чл. 144.ст.1. ЗНС и чл. 89.ст.1. ЗНЦГ).

Сразмерно извршена смањењу наследног дела брачног друга долази и до промене у висини исплате потраживања оставиочевих дужника. Супружник може примити само ону вредност која одговара величини његовог наследног дела после умањења. Уколико исплаћена потраживања прекорачују његов наследни део, он је дужан да тај "вишак" врати санаследницима¹⁶.

¹³ В. Ђорђевић, оп. cit., с. 152.

¹⁴ Видети: М. Креч - Ђ. Павић, Коментар Закона о наслеђивању, Загреб, 1964, с. 38.

¹⁵ Видети: чл. 119.ст.2. Закона о ванпарничном поступку Републике Србије ("Сл. гласник СРС", бр. 24/82, 48/88) и чл. 134.ст.2. Закона о ванпарничном поступку Републике Црне Горе ("Сл. лист СРЦГ", бр. 34/86, 5/87).

¹⁶ Супружник оставиоца, међутим, има могућност да на основу правила о неоснованом обогаћењу (чл. 218. Закона о облигационим односима) потражује износ од дјела оставиоца који премашује вредност његовог умањеног наследног дела, ако је исплата оставиочевог дуга учињена на терет његове имовине. Детаљније о томе видети код: О. Антић - З. Балиновац, оп. cit., с. 134.

Ако супружник оставиоца на име повећања наследног дела деце мора да преда одређене ствари из наследне масе његова правна позиција цени се према савесности односно несавесности његове државине. Дакле, сходно правилима Закона о основним својинско правним односима одређује се и његов однос према санаследницима у погледу предаје саме ствари и њених плодова, накнаде за њено коришћење, одговорности за погоршање и пропаст ствари и накнаде трошкова¹⁷.

Уколико је, пак, супружник ствар која припада деци оставиоца на име повећања наследног дела већ отуђио, она имају право да реивиндикационом тужбом траже од трећег лица њен повраћај, под условом да то лице није већ стекло право својине на ствари. Ако је такав спљед догађаја, деца оставиоца имају право да траже накнаду штете од супружника¹⁸.

в) Смањење наследног дела потомака оставиоца

ЗНЦГ (чл. 23.) предвиђа, за разлику од ЗНС, и могућност смањења наследног дела потомака у корист супружника оставиоца¹⁹.

Смањење наследног дела потомака оставиоца који *in concreto* наслеђују је могуће само ако брачни друг оставиоца услед недостатка нужних средстава за живот то захтева. За истицање одговарајућег захтева Закон не одређује временску границу. Да ли ће наследни део супружника бити повећан, у ком обиму и на терет којих наследника процењује суд узимајући у обзир све околности конкретног случаја, а посебно имовинске прилике наследника, њихову способност за привређивање, дужину трајања брачне заједнице и вредност заоставштине.

По ЗНЦГ наследни део брачног друга оставиоца може бити повећан само у својинском облику. При томе, супружнику може бити додељен само део заоставштине или целокупна заоставштина, ако је она тако мале вредности да би њеном поделом он запао у оскудицу.

Оно што је већ речено у погледу правних последица повећања наследног дела деце оставиоца важило би (само у супротном смеру) и код смањења наследног дела потомака оставиоца.

4. О наследноправној позицији потомака оставиоца *de lege ferenda*

Социјални реалитет често намеће ситуације које не могу бити подведене под постојећа законска решења.

¹⁷ Видети: чл. 38-40. Закона о основним својинско правним односима, (“Сл. лист СФРЈ”, бр. 6/80, 36/90 и “Сл. лист СРЈ”, бр. 29/96, откада овај законски текст мења назив у Закон о основама својинско правних односа.

¹⁸ О стварноправним последицама повећања наследног дела деце детаљније видети код: О. Антић - З. Балиновац, оп. сит., с. 134-135.

¹⁹ Од истих правила законодавац Републике Црне Горе полази и приликом смањења наследног дела наследника другог законског наследног реда у корист супружника.

Тако законодавац, полазећи од уобичајених блиских породичних веза између наследника првог законског наследног реда (овде искључујемо пасторке брачног друга) и узимајући у обзир породичноправним прописима зацртану дужност издржавања која постоји међу овим наследницима, не уважава њихове посебне имовинске и личне прилике и потребе, и не полази од могућности другачијег уређења њиховог наследноПравног положаја. Одређени показатељи, међутим, асоцирају да у погледу величине наследних делова универзалних правних следбеника првог законског наследног реда треба узети у обзир њихову целокупну социјалну позицију. Посматрано са аспекта материјалних прилика у којима се налазе универзални сукцесори који *in concreto* наслеђују, међу њима су, по правилу, присутне разлике, неко од наследника је слабог имовног стања, а други су добро материјално обезбеђени. Поред тога, наследници првог законског наследног реда немају живети у заједници, а има доста случајева да се налазе у завади. Такође, треба имати у виду и разлике у здравственом стању наследника, поготову када је реч о различитим облицима телесног деформитета. Од не малог значаја је и образовна структура наследника. Наведене разлике међу наследницима би, донекле, могле бити ублажене састављањем завештања у корист наследника који су неповољнијег социјалног стања. Међутим, ослањање на последњу изјаву воље којом се чини распоред имовине *mortis causa* није повољно решење јер завештање нема широку примену на нашим просторима. То се са једне стране, може правдати менталитетом наших људи да је Закон проблем круга наследника већ решио, а са друге стране, чин састављања завештања је скопчан са одређеним степеном правничке културе који код нас, морамо признати, није на завидном нивоу. Отуда, сматрамо да би по угледу на регулативу другог законског наследног реда у праву Републике Србије ваљало размотрити могућност уношења у текст Закона правила о променама у величини наследних делова универзалних сукцесора првог законског наследног реда²⁰. Те промене би за окосницу имале недостатак нужних средстава за живот неког од наследника и следеће оријентире: узраст наследника, њихово здравствено стање, образовни профил, имовинске прилике, способност за привређивање и вредност заоставштине. Право да захтевају повећање наследног дела би имали сви наследници првог законског наследног реда који *in concreto* наслеђују. То право би се могло реализовати у року од једне године од отварања наслеђа и било би ненаследиво. Наследник би на име повећања наследног дела могао добити само део или целокупну заоставштину на плодоуживање²¹. Повећање наследног дела би могло ићи на терет, што зависи од процене околности конкретног случаја, свих или само појединих наследника. Споразумом наследника доживотно ужијавање би могло бити преиначено у доживотну ренту. Плодоуживање би могло бити укинуто одлуком суда на захтев осталих наследника услед промене прилика због којих је оно признато његовом титулару²².

Законодавац, такође, полази од претпоставке да се деци оставиоца који нису истовремено потомци надживелог супружника мора пружити додатна заштита њиховим наследноПравним интересима, с обзиром на то да супружник оставиоца, по правилу, не живи са својим пасторцима, да је боље материјално обезбеђен, да их, у начелу, није дужан издржавати и да га они после његове смрти не могу на основу закона наследити.

²⁰ Видети: чл. 23-33. ЗНС.

²¹ Установа плодоуживања (*iusus fructus*) као врста личне службености која овлашћује титулара (плодоуживаоца) да туђу ствар употребљава (*iusus*) и са ње прибира плодове (*fructus*) без повреде њене суштине, је последњих деценија била скоро заборављена на нашим просторима. Сада она поново "оживљава", делом и захваљујући законодавцу Републике Србије који јој у важећим наследноПравним прописима даје одговарајуће место.

²² Видети: С. Сворџан, Стицање својине и плодоуживања путем наслеђивања - НаследноПравни положај брачног друга, Правни живот, бр. 10/96, том II, с. 100-102.

Наследнoprавни прописи, дакле, помињу само децу оставиоца као кориснике ове привилегије остављајући отвореним питање да ли то исто право припада и осталим потомцима оставиоца који нису истовремено и потомци брачног друга оставиоца. Ако прихватимо полазну идеју да би то право требало признати и њима, наилазимо на прилично јасну, прецизну и недвосмислену одредбу законодавца који говори само у прилог деце. Са друге стране, ако се не би и њима признало ово право били би оштећени у имовинским интересима, поготову ако нема друге деце оставиоца који по Закону имају право да траже повећање. Сматрамо, остајући у оквирима које Закон поставља да једино деца оставиоца којима брачни друг оставиоца није родитељ, имају право да захтевају повећање наследног дела уз испуњење законом постављених услова, а да се у заштити интереса осталих потомака оставиоца са којима супружник оставиоца није у крвносродничком или грађанскосродничком односу мора поћи другим правним путем који је истоветан оном предложеном у претходном случају.

Mr NATAŠA STOJANOVIC

PARENTS DU SANG DU TESTATEUR COMME SUCCESEURS DU PREMIER ORDRE LEGAL DE SUCCESSION

Résumé

La parenté de sang avec le testateur est base pour la succession légale. Tous les parents de sang sont, selon l'importance et intensité de rapports de parenté avec le testateur, groupés dans des rangs successoraux d'intestat.

Dans le premier degré successoral légal héritent les descendants (tant biologiques que civils) et le conjoint du testateur. La succession, selon l'ordre régulier de choses, se partage entre les enfants du de cijus et le conjoint. S'il y a défaut d'enfants du testateur, les autres descendants du testateur sont convoqués en infinitum par l'application du droit de présentation. Si toutefois l'application de ce droit s'avère impossible, on applique le droit de l'accroissement.

Il existe un écart du partage régulier de la succession dans le premier degré de succession légale lorsque les enfants du mariage précédent du testateur succèdent ou les enfants d'une union illégitime et lorsque le bien particulier du conjoint survécu est plus grand que la valeur que celui-ci aurait reçu par le partage de la succession aux parts égales. Les enfants du testateur dont le conjoint n'est pas un des leurs parents ont le droit d'exiger l'augmentation de la part successorale qui selon la Loi de successorale de descendants du premier degré est justifiable, alors que selon la Loi de succession de la République de Monténégro il y a lieu d'une double augmentation de la part successorale de la part des enfants sans examens des autres circonstances de cas concret. Nous estimons que la solution que prévoit le législateur de la République de Serbie est plus respécable puisqu'elle plus correspond à la réalité sociale.

Et encore plus, nous sommes d'opinion qu'il faut prévoir par la loi aussi la possibilité d'augmentation, c'est à dire de diminution de la part successorale des descendants juridique universels du premier degré légal qui aurait pour la base les circonstances personnelles des héritiers. Des changements relatifs à l'empilement des parts successorales auraient été exécutés d'une façon analogue à celle que ceux prescrit le législateur de la République de Serbie dans le deuxième ordre successoral légale.

* Assistant à la Faculté de Droit à Niš.